

Source sheet for TGS S2, E17 "Knesses Yisrael's Trial – Did We Pass or Fail?"

- (1) ריש לקיש הוי סחי בירדנא אתא רבה בר בר חנה יהב ליה ידא א"ל אלהא סנינא לכו, דכתיב "אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז" אם עשיתם עצמכם כחומה ועליתם כולכם בימי עזרא נמשלתם ככסף שאין רקב שולט בו עכשיו שעליתם כדלתות נמשלתם כארז שהרקב שולט בו. מאי ארז? אמר עולא ססמגור מאי ססמגור? אמר רבי אבא בת קול. כדתניא, משמתו נביאים האחרונים חגי זכריה ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל ועדיין היו משתמשין בבת קול... כי אתא לקמיה דרבי יוחנן א"ל לאו היינו טעמא, א"נ סליקו כולהו בימי עזרא לא הוה שריא שכינה במקדש שני דכתיב "יפת אלהים ליפת וישכן באהלי שם", אף על גב דיפת אלהים ליפת אין השכינה שורה אלא באהלי שם (יומא דף ט ע"ב)
- (2) רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך נאם ה'. זו היא שנאמרה ברוח הקודש ע"י שלמה אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף ואם דלת היא נצור עליה לוח ארז. כנגד מי אמר שלמה למקרא הזה? לא אמרו אלא כנגד כנסת ישראל, שבשעה שנבנה הבית האחרון לא שרתה [בו] שכינה, שכך אמר הקדוש ברוך הוא: אם עולים ישראל כולם תשרה שכינה ואם לאו לא ישתמשו אלא בבת קול... אמר רבי יצחק מפני מה לא שרתה שכינה בבית האחרון שבנו בני הגולה? מפני שבנאו כורש מלך פרס שהוא מזרעו של יפת, לפי שאין שכינה שורה במעשי ידיו של יפת, אבל בית הראשון שבנו בני ישראל בניו של שם שרתה בו שכינה, שנאמר יפת אלקים ליפת וישכון באהלי שם. עליהם אמר שלמה ומשבח את כנסת ישראל ואומר אשת חיל מי ימצא ורחוק מפנינים מכרה. אין הכתוב מדבר אלא כנגד ישראל: אותה שעה שגלו ישראל מארצם היו מלאכי השרת אומרים לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם כשהיו ישראל שרויים בארצם היו מדובקים בע"ז, עכשיו שהגלית אותם לבין האומות על אחת כמה וכמה! מה השיבן הקב"ה? הריני בטוח על בניי שאינם מניחים אותי ומדבקים לע"ז, אלא מוסרים עצמם עלי בכל שעה ושעה, ולא דיין שהן מוסרין עצמם אלא שהם מקרבים אחרים תחת כנפיי... גמלתהו טוב ולא רע כל ימי חייה... לפיכך היה שלמה מקלס את כנסת ישראל אשת חיל מי ימצא, לכך נאמר אם חומה (פסיקתא רבתי, לו א)
- (3) ואמר ר"א לא הגלה הקדוש ברוך הוא את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים, שנאמר "וזרעתיה לי בארץ" כלום אדם זורע סאה אלא להכניס כמה כורין? ור' יוחנן אמר מהכא: "ורחמתי את לא רוחמה" (פסחים פז ע"ב)
- (4) לא עבדו ישראל עבודה זרה בימי נבוכדנצר... הא כיצד? נבוכדנצר העמיד צלם והפריש מכל אומה ואומה שלשה שלשה, ושלשה מכל ישראל, וחנניה מישאל ועזריה שהיו השלושה מישראל עמדו ומחו על עצמן ולא עבדו עבודה זרה (שה"ש רבה, ז יג)
- (5) אימתי נעקר יצר עבודה זרה?... אלו חנניה מישאל ועזריה (שם)
- (6) עם זאת לא ישתווה הגר... אל האזרח. שכן רק האזרחים ראויים לנבואה (כוזרי, מאמר א סימן קטו)
- (7) ומי שמצטרף אלינו מבין האומות, כפרט, יקבל מן הטובה שלנו, אך לא ישתווה עמנו (שם סימן כז)
- (8) ר' חמא ברבי חנינא כשהקב"ה משרה שכינתו אין משרה אלא על משפחות מיוחסות שבישראל (קידושין דף ע ע"ב)

9) א"ר יצחק מפני מה זכה עובדיהו לנביאות [שהרי גר היה ואין השכינה שורה אלא על המיוחסין (שבישראל) (סנהדרין לט ע"ב, ורש"י שם)]

10) רבי יוחנן ורבי שמואל בר נחמן, רבי יוחנן אמר פתיב ונתן ה' לך שם לב רגז, כיון ששעלו רגזו נתן ועלה עמיהם. רבי שמואל אמר שמה לב רגז, כיון ששעלו נתרפאו (מדרש רבה שיר השירים ח, יא)

11) עולא במיסקיה לארעא דישראל איתלו ליה תרין בני חוזאי בהדיה קם חד שחטיה לחבריה אמר ליה לעולא יאות עבדי אמר ליה אין ופרע ליה בית השחיטה כי אתא לקמיה דר' יוחנן א"ל דלמא חס שלום אחזיקי ידי עוברי עבירה א"ל נפשך הצלת קא תמה רבי יוחנן מכדי כתיב ונתן ה' לך שם לב רגז בבבל כתיב א"ל ההוא שעתא לא עברינן ירדנא (נדרים כב א)

12) נבוכדנצר העמיד צלם והפריש עשרים ושלשה מפל אמה ואמה, ועשרים ושלשה מפל ישראל. על דעת רבי שמעון לא עבדו ישראל עבודת פוכבים, הא כיצד, נבוכדנצר העמיד צלם והפריש מפל אמה ואמה ושלשה שלשה, ושלשה מפל ישראל, וחנניה מישאל ועזריה שהיו השלשה מישאל עמדו ומחו על עצמן ולא עבדו עבודת פוכבים, הלכו להם אצל דניאל, אמרו לו רבנו דניאל נבוכדנצר העמיד צלם והפריש מפל אמה ואמה שלשה שלשה, ולנו הפריש מפל ישראל מה אתה אומר לנו נסגוד ליה או לא? אמר להם הנה הנביא לפניכם לכו אצלו, הלכו להם מיד אצל חזקאל, אמרו לו כמו שאמרו לדניאל נסגוד ליה או לא... אמר להם אם פדעתכם המתינו לי עד שאמלך בגבורה... אמר לפני הקדוש ברוך הוא רבוננו של עולם חנניה מישאל ועזריה מבקשים לתן נפשם על קדשת שמה, מתקנים את עליהן או לא? אמר לו איני מתקנים עליהם, הדין הוא דכתיב בן אדם דבר את זקני ישראל ואמרת אליהם ווגו' הלא אתם אתם באים, מאחר שגרמתם לי להחריב ביתי ולשרוף היכלי ולהגלות בני לבין האמות ואחר כך אתם באים לדרשני חי אני אם אדרש לכם. באותה שעה בכה חזקאל וקונו והיליל בעצמו ואמר וי לשונאי ישראל אבדה שארית יהודה, שלא נשתגר מיהודה אלא אלו בלבד, שנאמר ויהי בהם מבני יהודה דניאל חנניה מישאל ועזריה, וזו תשובה באה להם, והנה בכי ואזיל, כיון דאתא אמרו ליה מה אמר לך הקדוש ברוך הוא, אמר להם אינו מתקנים עליכם, אמרו לו בין מתקנים בין שאין מתקנים אנו נותנין נפשותינו על קדשת שמו, תדע לך שהוא כן, שעד שלא באו אצל חזקאל מה אמרו לו נבוכדנצר לא חשחין אנהנא על דנה פתגם להתבונתך הן איתי אלהנא די אנהנא פלחין יכל לשיבובתנא. לאחר שבאו אל חזקאל ושמועו התשובה, אמרו לנבוכדנצר והו לא דיע להוא לך מלכא, בין מציל בין לא מציל דיע להוא לך מלכא די לאלהך לא איתנא פלחין ולצלם דהבא די הקימת לא נסגד. מן דנפקין מן גביה דיחזקאל נגלה הקדוש ברוך הוא ואמר לו חזקאל מה את סבור שאיני מתקנים עליהם?! מתקנים אני עליהם בודאי! הדין הוא דכתיב מה אמר ה' אלהים עוד זאת אדרש לבית ישראל, אלא שביק להון ולא תימר להון מידי, אשבוק להון מהלכין על תמם, הדין הוא דכתיב הולך בתם ילך בטח וגו', מה עשו? הלכו ופזרו עצמן בין האכלוסין והוון אמרין והו לא מציל דיע להוא לך, הדין היא דבריייתא משתבעין ואמרין במאן דאקים עלמא על תלתא עמודים, אית דאמרי אברהם יצחק ויעקב אינון, ואית דאמרין אלו הן חנניה מישאל ועזריה (שה"ש רבה, ז יג)

13) כי עמד מקור חיים באורך נראה אור. א"ר יוחנן עובדא הוה בחד בר נש היה מדליק את הנר בלילה והיה כבה ומדליקו כבה ומדליקו. אמר עד מתי אהיה מתיגע והולך? ממתין אני עד שתזרח השמש ואני הולך לאור החמה! כך ישראל נשתעבדו במצרים עמדו משה ואהרן וגאלם. חזרו ונשתעבדו בבבל וחזרין

ונגאלין על ידי חנניה מישאל ועזריה. חזרו ונשתעבדו ליון ונגאלו על ידי מתתיהו חשמונאי ובניו. וחזרו ונשתעבדו באדום אמרו ישראל הרי נתיגענו נגאלין ומשתעבדין אין אנו מבקשים שיאיר לנו בשר ודם אלא הקדוש ברוך הוא. שנאמר אל ה' ויאר לנו (מדרש תהלים לו)

14) ואמר רבה א"ר יוחנן עתידין צדיקים שנקראין על שמו של הקב"ה שנאמר כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. וא"ר שמואל בר נחמני א"ר יוחנן ג' נקראו על שמו של הקב"ה ואלו הן צדיקים ומשיח וירושלים (ב"ב דף עה ע"ב)